

УДК 347.61/.64

DOI https://doi.org/10.32782/galician_studies/law-2026-13-5

Янчук Анатолій Анатолійович,
аспірант кафедри адміністративного права,
інтелектуальної власності та цивільно-правових дисциплін
Київського університету інтелектуальної власності та права;
адвокат
ORCID ID: 0009-0000-1424-3503

ВАГОМІСТЬ СУДОВО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ У СПОРІ ПРО ВИЗНАЧЕННЯ МІСЦЯ ПРОЖИВАННЯ ДИТИНИ

Стаття присвячена ролі судово-психологічної експертизи у спорах про визначення місця проживання дитини. Автор аналізує вплив висновку судового експерта-психолога на забезпечення найкращих інтересів дитини, обґрунтовує його вагомість як об'єктивного доказу в умовах змагального судового процесу. Актуальність теми зумовлена зміною судової практики після рішення ЄСПЛ у справі «М.С. проти України» (2017), яким утверджено пріоритет найкращих інтересів дитини над інтересами батьків, а також необхідність об'єктивної оцінки психоемоційного стану дитини в умовах сімейних конфліктів.

У ній висвітлено авторський погляд на роль висновку експерта у цій категорії справ. Наведено приклади документів, необхідних для проведення експертизи, та акцентовано на ключових моментах її призначення. Підкреслено, що висновок експерта сприяє об'єктивній оцінці доказів, зменшує вплив емоцій батьків, допомагає скоригувати правову позицію та спрощує ухвалення суддею рішення по суті спору, особливо в умовах воєнного стану.

Досліджено відмінності між висновками звичайних (приватних, шкільних) психологів і висновками атестованих судових експертів-психологів. Підкреслено, що лише судовий експерт несе кримінальну відповідальність за завідомо неправдивий висновок, діє незалежно від сторін спору, використовує методики з Реєстру методик проведення судових експертиз і у випадках визначених процесуальним законом зобов'язаний надати роз'яснення свого висновку у судовому засіданні.

Окрему увагу в роботі приділено здатності судово-психологічної експертизи виявляти факти прихованого психологічного маніпулювання та формування «синдрому відчуження» одного з батьків. Акцентовано на компетенції експерта розмежовувати наслідки такого деструктивного впливу дорослих і загальний стресовий стан дитини, викликаний реаліями збройної агресії. Крім того, проаналізовано проблему процесуальних диверсій – зловживання учасниками справи своїми правами з метою безпідставного затягування судового розгляду під час виклику експерта до суду.

Запропоновано внести зміни до процесуального законодавства щодо обов'язковості призначення судово-психологічної експертизи у спорах щодо визначення місця проживання дитини. Визначено перспективи подальших досліджень.

Ключові слова: захист прав дитини, визначення місця проживання дитини, найкращі інтереси дитини, судово-психологічна експертиза дитини.

Yanchuk A. A. The importance of forensic psychological examination in a dispute about determining the place of residence of a child

This article examines the role of forensic psychological assessment in disputes over the determination of a child's place of residence. The author analyzes the impact of a forensic psychologist's expert opinion on ensuring the best interests of the child and justifies its significance as objective evidence in an adversarial judicial process. The relevance of the topic stems from changes in judicial practice following the ECHR's decision in the case of "M.S. v. Ukraine" (2017), which affirmed the priority of the child's best interests over the parents' interests, as well as the need for an objective assessment of the child's psycho-emotional state in the context of family conflicts.

It presents the author's perspective on the role of the expert opinion in this category of cases. Examples of documents required for conducting the expert examination are provided, and the key aspects of its appointment are emphasized. It is underscored that the expert opinion facilitates an objective assessment of evidence, reduces the influence of parental emotions, helps adjust the legal position, and simplifies the judge's decision on the merits of the dispute, especially under martial law.

© Янчук А. А., 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

The differences between the conclusions of ordinary (private, school) psychologists and those of certified forensic expert psychologists are examined. It is emphasized that only a forensic expert bears criminal liability for a knowingly false opinion, acts independently of the parties to the dispute, uses methods from the Register of Methods for Conducting Forensic Examinations, and, in cases specified by procedural law, is obligated to explain their opinion in court.

The study pays particular attention to the ability of forensic psychological assessment to identify instances of covert psychological manipulation and the development of "parental alienation syndrome". Emphasis is placed on the expert's competence to distinguish between the consequences of such destructive adult influence and the child's general state of stress caused by the realities of armed aggression. Additionally, the problem of procedural diversions is analyzed – the abuse of rights by parties to the case with the aim of unjustifiably delaying court proceedings when an expert is summoned to court.

It is proposed to amend procedural legislation regarding the mandatory appointment of a forensic psychological examination in disputes concerning the determination of a child's place of residence. Prospects for further research are identified.

Key words: *protection of children's rights, determination of a child's place of residence, best interests of the child, forensic psychological examination of a child.*

Актуальність теми. Сімейний спір між батьками про визначення місця проживання дитини останні дев'ять років тримає свій вектор на суттєву змагальність сторін.

Це пояснюється тим, що до жовтня 2017 року суди трьох інстанцій у здебільшого приймали сторону матері. У жовтні 2017 року ЄСПЛ приймає рішення по справі «М.С. проти України» [1].

Своїм рішенням ЄСПЛ змінив практику національних судів по спорах про місце проживання дитини. Суди почали дедалі більше говорити про рівність батьків стосовно дитини, про другорядність інтересів батьків та першочерговість найкращих інтересів дитини.

Однією з ключових правових категорій сімейного законодавства є «найкращі інтереси дитини». Водночас відсутнє легальне визначення того, що слід розуміти під «найкращими інтересами дитини». З огляду на зазначене науковці, судді та адвокати-практики розпочали самостійне дослідження поняття «найкращі інтереси дитини», у результаті чого сформувалася спільна позиція, за якою велике значення для його змістового наповнення має психічне здоров'я дитини та її ставлення до кожного з батьків. З огляду на це у справах про визначення місця проживання дитини дедалі частіше простежується тенденція до залучення висновків психологів та призначення судово-психологічних експертиз.

Судово-психологічна експертиза, яка проводиться атестованими судовими експертами-психологами, допомагає всесторонньо оцінити психоемоційний стан дитини, прихильність дитини до кожного з батьків, ризики маніпуляцій над дитиною та вплив сімейного конфлікту на дитину. На відміну від висновків психологів (шкільних, приватних), підготовлений висновок у межах проведеної судово-психологічної експертизи є більш об'єктивним. Це зумовлено тим, що експертом оцінюються докази, які надані всіма учасниками спору, він несе кримінальну відповідальність за надання завідомо недостовірного висновку та зобов'язаний з'явитися до суду за викликом для роз'яснення спірних питань, що виникли після завершення проведеної експертизи.

Особливої актуальності отримання висновку експерта-психолога у спорах щодо визначення місця проживання дитини набуло саме в умовах збройної агресії росії проти України. Остання спричинила суттєве погіршення стосунків між учасниками сімейних правовідносин, масові розлучення батьків та зумовила гостру необхідність вирішувати складні питання щодо створення безпечних умов для проживання дитини. У цьому контексті визначення психоемоційного стану дитини є вагомим фактором під час розгляду судових справ щодо визначення місця проживання дитини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематику судово-психологічної експертизи у судових справах, пов'язаних з найкращими інтересами дитини та спорами між батьками, досліджували науковці, судові експерти. Так, М. Журавльова зосереджувала увагу на необхідності обов'язкового призначення судово-психологічної експертизи під час визначення судом місця проживання дітей [2], О. Жук досліджував експертні завдання, що вирішуються експертом у ході проведення судової психологічної експертизи [3], а О. Мельник розглядала окремі аспекти визначення місця проживання дитини під час розірвання шлюбу між батьками у період дії воєнного стану [4]. У розрізі свого дисертаційного дослідження з «найкращих інтересів дитини» О. Ступак аналізувала висновок судово-психологічної експертизи. У працях вказаних науковців розкривається значення судово-психологічної експертизи, її зміст та роль висновку експерта психолога.

Однак, попри вивчення окремих аспектів судово-психологічної експертизи, досі не досить уваги приділяється комплексному дослідженню її ролі у судових справах, пов'язаних із забезпеченням найкращих інтересів дитини. В умовах подолання наслідків збройної агресії ця проблема набуває виняткового значення, що зумовлює об'єктивну необхідність подальших досліджень у вказаному напрямі з урахуванням сучасних викликів та передового міжнародного досвіду.

Мета дослідження – визначити вагомість судово-психологічної експертизи у спорі щодо визначення місця проживання дитини; встановити доцільність судово-психологічної експертизи в оцінці доказів судом та роз'яснення експертом-психологом підготовленого ним висновку, визначити вплив експертизи на ухвалення рішення по суті спору.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до абз. 2 ст. 161 СК України під час вирішення спору щодо місця проживання малолітньої дитини беруться до уваги ставлення батьків до виконання своїх батьківських обов'язків, особиста прихильність дитини до кожного з них, вік дитини, стан її здоров'я та інші обставини, що мають істотне значення [5].

На практиці сторони спору зазвичай використовували загальноприйнятий набір доказів: 1) довідка зі школи з наданою інформацією про відвідування батьками навчального закладу, їх зацікавленість в успішності дитини; 2) Форма-ОК5 з Пенсійного фонду України або довідки з місця роботи про підтвердження наявності доходу; 3) договір оренди житла або витяг з реєстру речових прав на нерухоме майно для підтвердження можливості забезпечити дитину житлом; 4) довідку про відсутність судимості; 5) покази свідків про ставлення батьків до дитини; 6) інші докази.

Після рішення ЄСПЛ у справі «М.С. проти України» вектор спрямування в доказуванні змінився, все частіше почали зазначати підстави про прихильність дитини до одного з батьків, про відношення дитини до умов проживання, про життєве середовище дитини. Вказаним рішенням найкращі інтереси дитини набули більшу вагомість над інтересами кожного з батьків.

Як докази сторони почали надавати висновки приватних психологів, психологів, які залучаються службами у справах дітей та сім'ї, психологів, які працюють у закладі освіти, який відвідує дитина.

М. Журавльова, досліджуючи принцип збереження системи як визначальний у справах зі встановлення місця проживання дитини, дійшла висновку, за яким «безсумнівним є те, що саме «особливі обставини», на яких наполягає ВСУ, встановлює експерт за результатами психологічної експертизи. Наприклад, більшу психологічну компетентність, зрілість, дружельюбність, надійність, відповідальність, стресостійкість, моральність одного з батьків; велику близькість з дитиною, взаємну прихильність; більший психологічний комфорт і відчуття безпеки поруч з батьком та інші виняткові психологічні обставини» [2, с. 40]. Ми поділяємо авторську думку, оскільки саме судовий експерт несе кримінальну відповідальність за завідомо неправдивий висновок, він використовує лише актуальні методики, перераховані у Реєстрі методик проведення експертизи, спеціальні інструкції та судову практику.

У судовій практиці суди нерідко за основу судового рішення беруть висновки саме судово-психологічної експертизи. Це зумовлено низкою факторів, до яких належать:

1) незалежність експерта та відсутність впливу учасників спору (зокрема, батьків) на хід і результати дослідження;

2) використання саме спеціальних знань, які виходять за межі права та стосуються психології приватного життя;

3) відповідальність, що визначена законом.

У цьому контексті А. Жук, розглядаючи судово-психологічну експертизу як інструмент захисту прав дитини, дійшов висновку, що «під час безпосереднього проведення дослідження експерт обов'язково враховує: вік дитини, поняття «безпечного місця», «безпечного дорослого», враховує валідність повідомлення дитини – це комплекс психологічних ознак, які свідчать про достовірність розповіді дитини. Аналізує отримані на дослідження матеріали, проводить психодіагностичну бесіду з підекспертною особою, відзначає зміни, які відбулись у дитини на соціальному, поведінковому та психоемоційних рівнях, встановлює причинно-наслідковий зв'язок між психотравматичним впливом досліджуваної ситуації та поточним психоемоційним станом дитини, а отже, дає відповідь про наявність/відсутність психотравматичного впливу за ситуації/ситуацій, які піддані експертному дослідженню, внаслідок здійснення стосовно дитини психологічного насильства (як однієї з форм домашнього насильства)» [3, с. 38]. Відповідний комплекс всесторонності з підготовки висновку на

практиці доволі часто відображається під час розгляду судових спорів, пов'язаних з найкращими інтересами дитини. У зв'язку з цим доцільним є виклик експерта для роз'яснення його висновку. Використання вказаного механізму дозволяє усунути суперечності наданого за результатами проведеної експертизи висновку, сприяє його повноті, полегшує судді ухвалення рішення та оцінку доказів (характеристики дитини, висновки приватних психологів), поданих сторонами до призначення судово-психологічної експертизи.

17.02.2026 року Вінницький апеляційний суд у справі № 127/7621/25 зазначив з витягу експерта: «Актуальна сімейна ситуація, індивідуально-психологічні особливості батька, особливості його виховної поведінки визначаються найвищим рівнем прийняття дитини та гармонійним стилем виховної поведінки. Стиль виховання вміщує всі найкращі риси і якості, присутні в інших стилях. Сім'я, у якій проживає дитина, сприймається нею як безпечне середовище, де вона відчуває підтримку, розуміння, доброту, увагу до себе та гарне ставлення. Взаємодія з рідною матір'ю для дитини є неприємною. Дитина уникає та не бажає присутності біологічної матері у своєму житті. Стиль виховання батька сприяє формуванню гармонійної особистості дитини, правильному психосоціальному розвитку дитини, формуванню у неї належного образу чоловіка та батька, а також правильних уявлень про модель сімейних і подружніх відносин» [6].

Експертну установу для призначення психологічної експертизи може обирати сторона, яка заявлятиме клопотання про її призначення, а у випадку якщо інша сторона не погоджується з обраною установою, то в такому випадку її обирає суд.

На практиці судді під час призначення експертизи виходять з такого: 1) доцільність експертизи; 2) чи перебуває вона у переліку обов'язкових; 3) чи має вона відношення до предмета та обставин, якими учасники провадження обґрунтовують свої процесуальні документи по суті справи.

Призначаючи судово-психологічну експертизу, суд у резолютивній частині ухвали формулює перелік питань, на які експерт має надати відповіді. Важливою процесуальною гарантією є те, що у разі відхилення або зміни питань, що запропоновані учасниками справи, суд зобов'язаний навести належні мотиви такого рішення. Водночас, якщо інші учасники процесу ініціюють додаткові питання до експерта, суд наділений повноваженнями пропорційно розподілити витрати на її проведення між сторонами.

Досліджуючи проблематику визначення місця проживання дитини після розлучення батьків у період воєнного стану, О. Мельник висунула твердження: «Під час визначення місця проживання дитини суди зобов'язані зважати на психологічний стан дитини, проте лише за умови призначення судово-психологічної експертизи у встановленому законом порядку в разі необхідності з огляду на встановлені обставини справи» [4, с. 213].

Суддя, розглядаючи клопотання про проведення експертизи, може:

- 1) погодитися з ним;
- 2) відмовити у його задоволенні;
- 3) змінити питання, зазначені стороною у клопотанні.

Зокрема, 07.12.2018 року Дніпровський районний суд міста Києва у справі № 756/1164/18 вирішив здійснити відступ від питань, наведених представником відповідача, зазначивши серед іншого: «суд вважає за можливе відступитись від питань, які визначено представником відповідача у письмовому клопотанні про призначення експертизи, яке залучено до матеріалів справи, та поставити на вирішення експерта питання у відповідності до орієнтовного переліку вирішуваних питань експертами під час проведення такого виду експертизи та з урахуванням позиції сторін та з'ясованих під час розгляду справи обставин поставити експерту питання стосовно визначення індивідуально-психологічного портрету (типу) сторін по справі (батька та матері дитини) та психологічного віку дітей – ОСОБА_4, ІНФОРМАЦІЯ_1, та ОСОБА_5, ІНФОРМАЦІЯ_2 їх суб'єктивне відношення до своїх батьків» [7].

Наступний приклад, 30.01.2023 року ВС КЦС у справі № 710/1678/18, залишаючи касаційну скаргу без задоволення, погодився, що проведення психологічної експертизи не є доцільним по справі та зазначив: «Суд касаційної інстанції погоджується, що у цій справі у проведенні такої експертизи дійсно немає необхідності та це призведе до затягування розгляду справи» [8]. У майбутньому суд також зазначив, що матеріали справи не вимагали проведення експертизи та розгляд справи тривав досить довго. За сукупності матеріальних обставин та тривалості процесуального розгляду сторони можуть очікувати на відмову у призначенні такого роду експертизи.

Із зазначеним твердженням Верховного Суду можна погодитися частково. Як свідчить практика, висновок судово-психологічної експертизи дозволяє встановити сторонній вплив одного з батьків, який проживає постійно з дитиною на період розгляду справи. Зокрема, у разі забезпечення позову шляхом встановлення порядку участі у вихованні дитини та зустрічей з нею саме експерт зможе дати відповідь, чи впливає позивач на дитину в розрізі негативного ставлення до іншого з батьків. У непоодиноких випадках після припинення фактичних шлюбних відносин сторони вороже налаштовані один до одного та дозволяють собі різного роду маніпуляції щодо дитини для спричинення погіршення стосунків з іншим з батьків. Це може робити один з батьків, а також і його родичі. Крім того, на дитину впливає ситуація в країні (війна, повітряні тривоги, ракетні атаки, відключення електроенергії).

Підготовлений висновок сприятиме сторонам у їхніх підставах позову та запереченнях, які вони відображають у процесуальних документах після отримання висновку експерта.

Об'єктивність висновку судово-психологічної експертизи та загальна перспектива вирішення спору значною мірою залежать від доказової бази, що характеризує батьків та дитину. До таких документів, зокрема, належать: дипломи про освіту, сертифікати про проходження курсів, характеристики з місць роботи та навчання, а також довідки з правоохоронних органів про відсутність порушень закону. Надзвичайно важливими є відомості із закладів освіти дитини (щодо участі батьків у її шкільному житті) та психолого-педагогічна характеристика самої дитини. Вагомим доказом виступає і листування між батьками щодо питань виховання. Слід підкреслити, що збір аналогічного пакета характеризуючих документів є необхідним і щодо інших осіб, які спільно проживатимуть із дитиною в разі задоволення позову.

Відповідно до вимог ЦПК України суд зобов'язаний оцінювати докази як окремо, так і в їхній сукупності та взаємозв'язку. У цьому контексті варто звернути увагу на специфіку судово-психологічної експертизи. Як свідчить судова практика, під час надання роз'яснень у судовому засіданні експерти нерідко наголошують на комплексному характері свого дослідження. Під час психодіагностичної бесіди фахівець аналізує не лише прямі відповіді підекспертної особи, але й особливості її комунікації, невербальні реакції, історію розвитку (анамнез) та загальний життєвий контекст.

Л. Єрмоленко дійшла висновку, що суду вкрай складно сформулювати об'єктивне судження щодо того, з яким із батьків дитині буде краще, безпечніше та комфортніше для спільного проживання. За таких умов саме психологічна експертиза виступає необхідним обґрунтуванням для забезпечення найкращих інтересів дитини та інструментом визначення оптимальних психологічних умов її проживання з одним із батьків [9].

Висновок експерта повинен бути перш за все спрямованим на всесторонність та найкращі інтереси дитини. Під час постановлення питань по одному з батьків висновок не буде повним, одночасно з цим об'єктивність буде критичною.

Досліджуючи принцип «найкращих інтересів дитини» у цивільному судочинстві України, О.В. Ступак слушно зазначає, що «поєднання одного і того самого психолога для надання висновку експерта та опитування дитини у суді дозволяє більш чітко встановлювати обставини справи» [10, с. 116]. Концептуально поділяючи такий підхід, вважаємо за необхідне вказати на низку практичних перешкод щодо його реалізації. Залучення одного фахівця на різних стадіях процесу має очевидні доказові переваги, проте на практиці часто нівелюється недобросовісною поведінкою учасників справи. Сторона, для якої висновок експерта є несприятливим, нерідко вдається до зловживання процесуальними правами, штучно затягуючи процес шляхом подання безпідставних клопотань про відкладення розгляду справи. Це призводить до багаторазових і безрезультатних викликів експерта до суду, що суттєво деорганізує його основну роботу. Дієвою альтернативою та шляхом вирішення цієї проблеми має стати внесення змін до цивільного процесуального законодавства в частині встановлення імперативних обмежень щодо перенесення судових засідань у разі належної явки викликаного експерта.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Підсумовуючи, акцентуємо на тому, що судово-психологічна експертиза суттєво впливає на розгляд судового спору про визначення місця проживання дитини. Вона є ефективним засобом доказування, який допомагає учасникам справи визначитися з підставами позову, зрозуміти позицію, яку виклав у своєму висновку експерт та бачення самої дитини. Підготовка такого висновку відбувається без впливу сторонніх осіб на експерта.

Експертиза постійно залишається предметом дослідження експертів – психологів, суддів, адвокатів, науковців. У сучасних реаліях, які переживає країна, доцільно внести зміни до законодавства

в частині обов'язковості судово-психологічної експертизи під час розгляду спору щодо визначення місця проживання дитини.

Особливість судово-психологічної експертизи підвищена в умовах сучасних реалій (війна, розлучення дитини з одним із батьків, психоемоційний стан дитини у зв'язку із сімейним конфліктом між батьками). Вона спрямована на допомогу суду відтіснити емоції батьків, показати йому потреби дитини і вплив на дитину сторонніх осіб. У цьому контексті вагоме значення має дослідження наданого експертом висновку разом з його роз'ясненням у судовому розгляді.

Вважаємо, що перспективним напрямом подальших досліджень є розробка методики надання судовим експертом-психологом роз'яснень щодо свого висновку безпосередньо під час судового розгляду справи. Особливої уваги потребує проблема критичної оцінки висновків приватних психологів, залучених учасниками справи. Адже такі фахівці, на відміну від атестованих судових експертів, не несуть кримінальної відповідальності за надання завідомо неправдивого висновку. Подальше наукове розроблення цих питань сприятиме вдосконаленню норм матеріального і процесуального права, а також формуванню сталої судової практики, орієнтованої на неухильне забезпечення найкращих інтересів дитини.

Література

1. Рішення Європейського суду з прав людини від 11.07.2017 у справі «M. S. v. Ukraine» (M.S. проти України), заява № 2091/13. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-175140> (дата звернення: 27.02.2026).
2. Журавльова М.О. Принцип збереження системи як визначальний у справах зі встановлення місця проживання дитини. *Вісник ОНДІСЕ*. 2017. № 1. С. 36–40. URL: <http://ondise.od.ua/DOC/VisnykONDISE%2012017.pdf> (дата звернення: 20.02.2026).
3. Жук О.А. Судово-психологічна експертиза як інструмент захисту прав дитини. Збірник матеріалів науково-практичної конференції «Проблеми інформаційно-правового забезпечення децентралізації державної влади та цифрової трансформації в Україні» (м. Вінниця, 2023 року). Т. 1. Вінниця, 2023. С. 31–40. URL: <https://dspace.vspu.edu.ua/items/acc31bf9-d3e5-407a-a557-35eaaf44fa7b> (дата звернення: 21.02.2026).
4. Мельник О.О. Проблематика визначення місця проживання дитини після розлучення батьків у період воєнного стану. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2023. Т. 1, № 79. С. 211–214. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.79.1.36>
5. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 № 2947-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text> (дата звернення: 15.02.2026).
6. Постанова Вінницького апеляційного суду від 17.02.2026 у справі № 127/7621/25. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134250791> (дата звернення: 25.02.2026).
7. Ухвала Дніпровського районного суду міста Києва від 07.12.2018 у справі № 756/1164/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/78813982> (дата звернення: 25.02.2026).
8. Постанова Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду від 30.01.2023 у справі № 710/1678/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108959851> (дата звернення: 25.02.2026).
9. Єрмоленко Л. Яка актуальна практика застосування судових психологічних експертиз у справах щодо визначення місця проживання дитини? Facebook. URL: <https://www.facebook.com/hsa.org.ua/posts/pfbid02RuvGYfYfsyFwkgZLEMxTTbu59JGaboGNcfEVak3hGVxMLMPVwrhydnVjV8htpCstwl> (дата звернення: 24.02.2026).
10. Ступак О.В. Принцип «Найкращі інтереси дитини» у цивільному судочинстві України : дис. д-ра філософії в галузі права. Київ, 2025. 267 с. URL: <https://surl.li/rtihvw> (дата звернення: 26.02.2026).

References

1. Rishennia Yevropeiskoho sudu z prav liudyny vid 11.07.2017 u spravi «M. S. v. Ukraine» (zaiava No. 2091/13) [Judgment of the European Court of Human Rights of 11.07.2017 in the case «M. S. v. Ukraine» (Application No. 2091/13)] (2017). Retrieved from: <https://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-175140>.
2. Zhuravlova, M.O. (2017). Pryntsyp zberezhennia systemy yak vyznachalnyi u spravakh zi vstanovlennia mistsia prozhuvannia dytyny [The principle of system preservation as a determining factor in cases of determining a child's place of residence]. *Visnyk ONDISE*, (1), 83. Retrieved from: <http://ondise.od.ua/DOC/VisnykONDISE%2012017.pdf> [in Ukrainian].
3. Zhuk, O.A. (2023). Sudovo-psykholohichna ekspertyza yak instrument zakhystu prav dytyny [Forensic psychological examination as a tool for protecting children's rights]. In Proceedings of the scientific-practical conference “Problems of information and legal support for decentralization of state power and digital transformation in Ukraine” (Vol. 1, pp. 31–40). Vinnytsia. Retrieved from: <https://dspace.vspu.edu.ua/items/acc31bf9-d3e5-407a-a557-35eaaf44fa7b> [in Ukrainian].
4. Melnyk, O.O. (2023). Problematyka vyznachennia mistsia prozhuvannia dytyny pislia rozluchennia batkiv u period voiennoho stanu [Problems of determining a child's place of residence after parental divorce during martial

law]. *Scientific Bulletin of Uzhhorod National University*, 79(1), 213. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.79.1.36> [in Ukrainian].

5. Simeinyi kodeks Ukrainy [Family Code of Ukraine], No. 2947-III (2002, January 10). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>.

6. Postanova Vinnytskoho apeliatsiinoho sudu vid 17.02.2026 u spravi № 127/7621/25 [Decision of Vinnytsia Court of Appeal dated 17.02.2026 in case No. 127/7621/25]. (2026). Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134250791> [in Ukrainian].

7. Ukhvala Dniprovskoho raionnoho sudu mista Kyieva vid 07.12.2018 u spravi № 756/1164/18 [Ruling of Dnipro District Court of Kyiv dated 07.12.2018 in case No. 756/1164/18]. (2018). Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/78813982>.

8. Postanova Kasatsiinoho tsyvilnoho sudu u skladi Verkhovnoho Sudu vid 30.01.2023 u spravi № 710/1678/18 [Decision of the Supreme Court, Civil Court of Cassation dated 30.01.2023 in case No. 710/1678/18]. (2023). Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108959851>.

9. Yermolenko, L. (n.d.). Yaka aktualna praktyka zastosuvannya sudovykh psykhologichnykh ekspertyz u spravakh shchodo vyznachennia mistsia prozhuvannia dytyny? [What is the current practice of using forensic psychological examinations in cases to determine a child's place of residence?] [Facebook post]. Retrieved from: <https://www.facebook.com/hsa.org.ua/posts/pfbid02RuvGYyfsyFwkgZLEMxTTbu59JGaboGNcfEVak3hGVxMLMPVwrhydVjv8htpCstwl> [in Ukrainian].

10. Stupak, O.V. (2025). Pryntsyp «Naikrashchi interesy dytyny» u tsyvilnomu sudochynstvi Ukrainy [The principle of “Best interests of the child” in civil proceedings of Ukraine] (Doctor of Philosophy dissertation). Kyiv. Retrieved from: <https://surl.li/rtihvw> [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 02.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 31.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 12.05.2026